

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermanni Conringii De Pace Civili Inter Imperii Ordines Religione Dissidentes Perpetuo Conservanda Libri Duo

Conring, Hermann

Francofurti ; Lipsiae ; Wittebergae, 1680

Caput X. Iniquissime Innocentium asserere, quod Septemviratus
Electoralis à Sede Romana sit institutus, nec ab Imperio numerus
Electorum jam possit augeri

urn:nbn:de:hbz:466:1-9585

Iniquissime Innocentium asserere, quod Septemviratus Electoralis à Sede Romana sit institutus, nec ab Imperio numerus Electorum jure possit augeri.

Pergimus nunc denique ad TERTIUM: quod prioribus duobus momenti adhuc est majoris. Et verò ipsa fundamenta Imperii reipublicæ concutit: quippe quæ reapse non amplius est libera respublica, sed subjecta Pontifici, sine quidem potest aliquid libere constituere ex usu suo, de ratione eligendi summum suum magistratum, sed illud quoq; totum suspensum est ab arbitrio externi Principis: cujusmodi utique vult Papa existimari.

Constat autem TERTIUM illud duabus partibus. Dicitur videlicet in Bulla: *numerum septem Electorum Imperii olim Apostolica auctoritate PRÆFINITUM esse; ideoq; sine suo & Sedis præfata beneplacito augeri non debuisse.*

Principio autem observandum est etiam atq; etiam: numquam antehac quenquam Paparum ausum fuisse talia, publice quidem, profiteri. Unde sequitur, Innocentianum hoc ausum omni exemplo carere, & superare suâ iniquitate cunctorum præcedentium Pontificum iniquissima attentata.

Enim

Enimverò non tantum in vasto Pontificii Juris Corpore, inter infinitas Papales constitutiones, sed & in magno Bullario, nulla reperitur, *quâ numerus septem Electorum sit prefinitus.*

Quoniam hoc autem vero est verius, simul *Secundo* liquet, Innocentii illud assertum non esse veritati consentaneum, sed inique confictum. Nec enim fieri potest, ut tanti momenti Papalem Constitutionem planè perire passa fuisset, rerum suarum, si quæ alia, satagens Curia. Ut proinde liceat tutò sic colligere: constitutio ejusmodi Papalis nulla hodie reperitur: ergo nunquam facta est.

Tertio ejusmodi *prefinitionis* ne mentio quidem fit in universo Juris Pontificii Corpore aliisque Paparum bullis, etiam illis quæ tangunt Electionis negotium. Quod silentium certissimo est argumento, fallò *prefinitionem* istam ab Innocentio esse jactitatum.

Quartò in ipso famoso illo *capit. Venerabilem de elect. & electi pot.* diserte Papa ipse Innocentius tertius, illos Principes habere *potestatem eligendi Regem in Imperatorem postmodum promovendum, recognoscit, ad quos de jure & antiqua consuetudine noscitur pertinere.* Quæ utique verba liquidò ostendunt, saltim tuuc temporis *prefinitionem* illam Sedis Apostolicæ, quæ nunc jacti-

jactitatur, fuisse ignotam: Contra verò, alii cui-
 dam *juri & consuetudini* potestatem Principum,
 quæ circa electionem versatur, ab ipsomet illo Pon-
 tifice fuisse latam acceptam. Accedit, quod tunc
 temporis jus eligendi nondum fuerit restrictum
 ad Septem Officiales Imperii, sed ipse ille Papa In-
 nocentius tertius admisit ceu legitimam Ottonis
 quarti Imperatoris primam quoque electionem, e-
 amque hoc ipso capitulo *Venerabilem* propugna-
 verit, contra eos, qui partes Philippi sequebantur;
 quæ tamen electio non fuerat instituta per Septem
 Officiales, sed eorum duntaxat unum, Colonien-
 sem videlicet, & præter hunc nonnullos alios
 non Principales tantum dignitatis, sed etiam Abba-
 tes imò & Comitem Cuikensem. Liquet hoc
 ipsum ex epistola scripta ad Innocentium illum ter-
 tium Papam, quam Baronius integram edidit
 subscriptis eligentium nominibus. Fuerat verò
 nec Philippus à Septem Officialibus aut omnibus
 aut solis electus: non tamen hoc obtentu illius ele-
 ctio, quasi vitio facta, ab hoste Philippi Innocen-
 tio illo Papa fuit oppugnata. Saltim itaque hoc jam
 manifestum est, ipsum Papam fuisse factum, quod an-
 te Innocentii illius tertii ætatem *numerus septem*
eligentium Principum à Sede Apostolica non fuerit
præfinitus. Imo quoniam hoc capitulum *Venera-*
bi-

bilem est receptum auctoritate Paparum sequentium omnium in numerum Decretalium, manifestum quoque est, eo ipso confessionem illam Innocentii III merito existimandam esse, ab omnibus successoribus illius tertii Innocentij fuisse approbatum & confirmatam, ac proinde tanquam omnium communem haberi oportere. Paulò post autem demonstrabimus, ne quidem à successorum quopiam *præfinitionem* illam esse factam. Unde liquet, tuto posse etiam hoc asseri: quod propriâ Paparum confessione Bullæ nuperæ Innocentii X assertio isthæc sit pridem eversa.

QVINTO. In eodem Capitulo *Venerabilem* reperitur & alia haud obscura Innocentii tertii confessio, quod saltem ad illud usq; tempus Sedes Romana non contulerit Principibus Imperii jus aliud eligendi Regem Romanorum, quam quod Caroli Magni ætate fuit datum, Non fuit autem tunc *præfinitus ille numerus septem eligentium Principum*, sed aliquot demum post seculis imò post Innocentium tertium, ceu paulò infra probabitur. Hinc verò necessariò sequitur, quod propria Papæ illius confessione, & saltem tunc, nondum fuerit facta à Romana Sede illa quæ nunc jaçtatur *præfinitio*. Ut res omnis liquidò cunctis pateat, producemus hoc loco integra Capituli *Venerabilem* verba quæ ad hoc nostrum negotium pertinent. *Illis Prin-*

Tt

cipibus

cipibus, inquit Papa, jus & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promovendum, recognoscimus, ut debemus, ad quos de jure & antiqua consuetudine noscitur pertinere. Prasertim cum ad eos potestas hujusmodi ab Apostolica Sede pervenerit, qua Romanum Imperium in persona magnifici Caroli à Grecis transfuit ad Germanos. His fanè verbis clare ipsemet ille Innocentius professus est id quod diximus, Nempe, quando Papa transfuit olim Imperium ad Germanos in persona Caroli Magni, dedisse simul illum Principibus Germaniæ Imperatores eligendi potestatem. Jam verò tunc quidem temporis non esse institutum Septemviratum Electoralem, constat inter omnes paulò intelligentiores. Quoniam scilicet omnia vetera & fide digna monumenta nihil tale vel verbulo memorant; & historiæ omnes docent, nullam ad seculi usque decimi tertii annum quadragesimum sextum à septem Principibus factam fuisse electionem. Haud Me fugit, Jordanum in *chronico* suo initium Septemviratus in Caroli Magni ævum referre: & posse videri huc inclinasse quoque Irenicum *Exeges Germ. l. 1. c. 24.* Sed uterque scriptor perquam recens est, ac proinde vel hoc nomine testis in idoneus. Jordanus quoque seductus fuit non nisi verbis Innocentii modo allatis & summa veterum rerum imperitia, quasi nempe jam à Caroli Magni

Magni

Magni ævo obtinuerit, per electionem facta Imperatorum constitutio, & quidem talis qualis suo obtinebat ævo. Irenicus porrò passim alia docuit, atqve adeo illi sententiæ non animo constanti adhæsit.

Observandum autem & hoc venit, etiam Innocentii III isthæc à vero multum abluere. Etenim translationẽ Imperatoriæ dignitatis ad Germanum aliquem Principem factam esse primùm, quando illam dignitatem consecutus est Carolus Magnus, verum quidem est: Sed, hoc ipso, sive *in persona Caroli Magni*, ad Germanos, in quantum quidem illi sunt distincti à Francis occidentalibus aliisque Germanicæ profapiæ gentibus, pervenisse illam dignitatem, falsissimum est. Et verò multis probavimus jam pridem *libro de Germanorum Imperio Romano*, factum illud demum *in persona Ottonis Magni*, pacto æterno inito, ut nempe fiat illud quod canit Guntherus *l. 1. Ligur.*

*quemcunq; sibi Germania Regem
Præficit, hunc dives submisso vertice Roma
Suscipit, & verso Tiberim regit ordine Rhe-
nus.*

Falsum quoque est. *ab Apostolica sede* factam esse vel illam in Carolum vel alteram in Ottonem Magnum translationem, quia potissimum illa est instituta jure competente populo Urbis Romæ.

T t 2

Quod

Quod itidem eodem libro est à me demonstratum. Falsum denique etiam illud est : Papam dedisse tunc facultatem eligendi Imperatores Principibus Germanis : quia & Carolo Magno pariter & Ottoni successum est in dignitate Imperatoria non per arbitrariam Principum electionem, sed quàm maximè jure hæreditario. Et verò merè arbitraria illa eligendi ratio instituta demum est, anno post millesimum septuagesimo septimo in Conventu Procerum Imperii rebellium Forchemensi, instinctu quidem Gregorii septimi Papæ, auctoritate tamen eorum qui tum convenerant Principum. Quod docuilius *in Annotatis ad Lampadium parte III., Cap. 2. parag. 4.*

Quicquid verò hujus sit, id abunde jam liquet, Innocentium III Papam suo *capit. Venerabilem* bis agnovisse, quod saltim tunc temporis à Sede Apostolica nondum fuerit *presinitus* numerus *septem Principum* eligentium.

Agnovisse idem & Innocentiū illius successorem, *Honorium III Papam*, imo & Gregorium IX & Innocentium IV, facile probatu est : adeoque *SEXTI* argumenti loco potest nobis merito esse etiam illorum confessio. Et verò Honorio illo III satagente & curante contra Ottonem IV tum constitutus Imperator fuit Fridericus secundus : & tamen non per septem Officiales ; sed initiò multorum, denique

que

que anno 218 Comuni Principum consensu in publicis Comitibus Hervordiae institutis, & cepta primum & tandem corroborata fuit isthæc electio. Cum vero illam electionem Honorius approbaverit, liquet, illum quoque agnovisse, quod ab Apostolica Sede Eligentium numerus saltim tunc nondum fuerit *præfinitus* ad septenarium. Porro Gregorius IX atque Innocentius IV acerrime Fridericum illum secundum id nominis Imperatorem sunt persecuti, & tamen neuter illorum Friderico objecit, quasi ille fuisset vitio creatus: non præteriturus silentio hoc ipsum, ut erant utique hostes Friderici iniquissimi, si de Septemviratu Electorali aliquam fuisse jam factam Papalem constitutionem existimassent. De Gregorio idem manifestum est etiam ex eo, quod annotavit auctor *Historia Archiepiscoporum Bremensium pag. 111* editionis Lindenbrogianæ, & totidem verbis Albertus Abbas Stadenfis de Gregorio IX, isthoc ipso ævo, ad annum 1240. *Papa Gregorius in solentias Imperatoris contra Ecclesiam metuens Principes super electione alterius sollicitavit. Sed nihil profecit, quia quidam ei rescripserunt, non esse sui juris Imperatorem substituere, sed tantum electum à Principibus coronare. Electio enim ad istos dignoscitur pertinere. Ex praxatione Principum & consensu eligunt Imperatorem Trevirensis, Moguntinus, &c.*

ANIMADVERSI^o IN

nus, &c. Hic sanè perhibetur, Papam Gregorium non Septem viros, sed alios quoque Principes de novo eligendo Imperatore sollicitasse; tunc temporis autem Principum omnium consensu universam eligendi facultatem ad Septem Officiales jam fuisse translata, ideoque Papæ sollicitationem fuisse à Principibus aliis denegatam. Unde discere est: non id duntaxat, Papæ illi Gregorio fuisse creditum, quod jus eligendi non ad septem Principes pertineat ex aliqua institutione Apostolicæ sedis; sed etiam, illud cœpisse ex aliquo consensu Principum omnium Germaniæ.

SEPTIMO. Nemo eorum qui ipsa arcanissima penetralia Tabularii Papalis summâ industriâ penetraverunt, simulque omnia aliorum testium plurimorum monumenta expendere, non potuerunt, vel tempus certum, vel certum Papam definire, à quo & quando illa fuerit facta Septemviralis Electorum Principum Collegii constitutio. Etiam hoc autem minimè fallax est indicium, nunquam tale quid fuisse factum; quia nimirum ἀδύνατον est, tantæ rei omnem quoque memoriam perire potuisse si fuisset facta.

Enim vero seculo jam decimo tertio declinante Romæ fingi cœpit, ab Ottonis usque III Imperatoris ævo Septemviralem electionem fuisse in usum receptam; initio tamen illa Papali institutioni non

ni non fuit ad scripta. Liqvet illud ipsum ex Martini Poloni Chronico, quem constat Innocentii quarti papæ fuisse Pœnitentiarium, & perduxisse historiam suam ad annum usq; 1285. Ejus verba hæc sunt: *Et licet isti tres Ottones per successionem generis regnaverint, tamen postea fuit institutum. ut per Officiales Imperii Imperator eligeretur. Qui sunt septem: videlicet primi tres Cancellarii isti? Moguntinensis Germania, Trevirensis Gallia, Coloniensis Italia Cancellarius: Marchio Brandenburgensis Camerarius est, Palatinus Dapifer, Dux Saxoniam ense portat, Rex Bohemus Pincernam agit.* Illud Postea autem ad ævum proximè subsequens Ottones spectare, evidens est: ut Baroniana acceptio de ævo ipsiusmet Martini, nimis ab omni versimilitudine remota. Evidentissimum fanè est citra omnem controversiam, à Martino illo institutionem Septemviralis electionis non esse cuiquam Paparum adscriptam. Unde consequens est; ne in ipsa quidem Romana Curia (ubi natum est Chronicon illud) jam tunc fuisse creditum, quod à Romana Sede numerus ille septenarius Electorum haud fuerit præfinitus. Nec vero Martinus hoc silentio præterisset; sic fuisset persuasum. Quum usque adeo fidelis fuerit narrator omnium Romæ tunc creditarum fabularum, ut nec illud Joannis Papissæ commentum dissimulaverit, quia il-

lud

lud Romæ tunc vulgò crederetur. Quamvis enim in codicibus non nullis Martini hæc fabula desit, quia reperitur tamen in plærisque, haud dubiè subducta est cautiorum quorundam, honori Sedis Romanæ tunc studentium, manibus.

Liquet idem porrò ex Cardinalis Hostiensis *Commentario ad cap. Venerabilem* qui itidem tum vivit Romæ ad annum usque octogesimum primum. Memorat enim ille quidem septem Electores illos, qui tunc & postea functi fuerunt hoc officio, Papalis autem constitutionis ne quidem ullo meminit verbulo: etsi dignitati Sedis addictissimus. Imò liquet illud ipsum ex verbis ipsiusmet Innocentii quarti Papæ, quæ habentur *in cap. ad Apostol. extr. de sent. & re jud.* quæ ita sonant: *Illi ad quos in eodem Imperio Imperatoris spectat electio, eligant libere successorem.*

Cæterum jam seculi decimi quarti initio, fateor, Gregorii V instituto cœpit Romæ & apud Italos ad scribi septemviratus Electoralis. Tunc sane factum id est ab auctore operis de *Regimine Principum*, quod Thomæ Aquinati perperam vulgò adscribi recte monuit Bellarminus *l. de scriptoribus Eccles.* ubi agit de Thoma; & verò potius est Thomæ illius qui aliis Anglicus cognominatur, ut alter Angelicus. *l. nempe 3 cap. 19.* & Augustino Triumpho *l. de potestate Eccles. q. 31. art. 2.* Ex eo
autem

autem hæc sententia facta fuit tantum non communis ; aliis tamen Ottoni Imperatori aut æque multum, aut plus etiam quam Papæ isti Gregorio V, ferentibus acceptum. Falsissimum tamen est illud omne. Idque superiore jam seculo præclare ostensum primò à Joanne Aventino, deinde singulari libro *de Comitibus Imperatoribus* inscripto, à viro omnis ævi rerum citra controversiam peritissimo, simulque Papalis honoris perquam studioso, & cive Romano Onuphrio Panvinio.

Et vero hic quidem usque adeo firmis usus fuit argumentis, ut ipse magnus Annalium Ecclesiasticorum conditor Cardinalis Baronius, manus dederit : Bellarminus verò, altera Pontificiæ dignitatis columna, *l. 3. c. 2. de Translatione Imperii*, coactus fuerit saltem hoc fateri, numerum septenarium Eloquentium post ducentos & amplius annos ab ætate Gregorii V fuisse usu denique receptum. Sed & quamvis quoque ibi docuisset, à Gregorio V esse Septemviratum Electoralem institutum, in libro tamen *Recognitionis suorum librorum* hoc etiam retraxerit sic satis ingenuè & aperte. Non dubitaverunt tamen Onuphrianis illis sese opponere, peculiari quadam dissertatione Nicolaus Cisnerus, & integris libris Simon Schardius & præ aliis magno studio Christophorus Gewoldus libro cui fecit titulum : *Sacri Romani Imperii Septemviratus*

Uu

ratus

ratus. Verum etiam hisce omnibus docte adeo & firmiter sese objecit Bernhardus à Mallincroth, veluti genere ita & dignitate Canonicali longe nobilissimus pariter & doctissimus scriptor, in libro *de Archicancellariis S. Rom. Imperii cap. 3.* ut profecto nihil sit causæ quare à me quidquam hinc adiciatur. Et vero etsi idem etiam alii egerint, sufficit tamen hunc unum consuluisse; præsertim quia ille fuerit Romanæ communionis pariter & Pontificum perquam studiosus. Ut hoc quidem liceat secure profiteri: Gregorium V non fuisse auctorem Septemviralis collegii.

Verumtamen in Gregorii illius V locum substituit Onuphrius Gregorium X Papam. Ast fassus est, non nisi conijcere sese hoc ipsum: & nullo utitur teste. Itaque vel hinc liquet, etiam hoc inane esse. Oppugnavit quoque hoc Onuphrii commentum & Baronius pariter & Bellarminus. Rectè uterque: quandoquidem jam ante Gregorium diserta facta est mentio Septemviralis collegii à non uno: quales utique sunt Cardinalis Hostiensis, Albertus Stadenus, Autor Speculi Juris Saxonici; nè quid dicam de Martino Polono, quia id possit videri dubium. Addo illud, quod ante Gregorii illius decimi Pontificatum à Septemvirali collegio fuerint electi Imperatores Henricus Thuringus, Wilhelmus Hollandus, Richardus Anglus & Alphonfus Arragonius.

us. Itaque itidem certissimum est, nec Gregorio X institutum illud Septemvirale deberi.

Aliam novam & antea nunquam auditam sententiam proposuit primus omnium Cardinalis Baronius Tomo X *Annalium*, in historia anni 996. Nempe Septemvirarum Electoralem esse introductum ab Innocentio IV Papa, & quidem in Concilio Lugdunensi. Superstruxit autem illam opinionem suam verbis nonnullis, quæ habentur in historia Matthæi Parisii sive Paridis, ubi ille agit de Concilio isthoc, editionis Tigurinæ. Illa ita sese habent: *Magnates Alemannia non tamen Electores Imperatorum: Rex Bohemia, Dux Lotharingia, Dux Brunesvikia, Dux Suavia, Landgravius Thuringia, Dux Lauenburgia, Dux Carenthonia, Dux Saxonia, Comes de Gelria. Electores Imperatorum Laici: Dux Austria, Dux Bavaria, Dux Saxonum, Dux Brabantia qui est Lovania. Prælati Principales, Archiepiscopus Coloniensis, Archiepiscopus Moguntinus, Salisburgensis. Isti ducuntur in insulam quandam Rheni, et dimittentur soli in eâ, et amovebuntur omnes naviculae, et ibi tractabunt de electione Imperatoris; nec adveniet aliquis ad eos, donec omnes sint concordēs. Huic negotio præerit Archiepiscopus Coloniensis, secundus Moguntinus, tertius Salsburgensis. His à Domino Papa directa est diligentissima admonitio,*

Uu 2

cum

cum supplicatione, ut sibi alium Imperatorem eligerent; promisitque eis sui & totius Ecclesie consilium & auxilium, & principio sub spe potioris successus, quindecim millia librarum argenti. Prævenit autem & prævaluit Friderici dissuasio, qui eis, & maxime Duci Austria, vinculo affinitatis est confœderatus. Unde monitis aut precibus Papalibus Electores minimè paruerunt. Hæc sunt illa verba, ex quibus non dubitavit Baronius suam sententiam exsculpere. Verum enimverò principio vel sola illa novitas sententiæ istius merito saltem suspectam illam reddere idonea est. Nec verò ante Baronium quisquam vel ipsorummet Romanorum Curialium illud asseruit. Secundo, in omnibus adductis verbis de illo Innocentii instituto ne verbum quidem reperire est. Tantum innuitur ibi, ab Innocentio IV ex Concilio Lugdunensi ad VII Electores missas esse literas de Henrico Landgravio eligendo. Quid? quod ipsa illa, quibus Baronius adeo multum fidei, ab indocta aliqua manu in Chronicon Matthæi esse intrusa, facile vel ex illo appareat, quod nihil non eorum à veritate & monumentis illius ævi Innocentiani, imo & antecedentis & subsequæntis, non sit alienissimum, quodque universa isthæc nec cum antecedentibus nec cum consequentibus cohæreant? Sed & is, qui non pridem Matthæi editionem Parisiensem magna indu-

indu-

industriã curavit, inter variantes lectiones annotat, totum illud de Electoribus in mss. codicibus margini adscriptum, & ab ipsa Paridis historia diversum esse. Ad hoc Paridem ipsum non adeo ineptisse circa Electores, ceu fecit ille scriptor, discere etiam est ex iis quæ ad annum 1257 pag. 633 *Parisiensis editionis* differuntur.

Reapse igitur nullo testimonio nititur Baroniana Isthæc assertio. Eius falsitatem porro alia quæ multa produnt. *Primum* enim illius ævi institutorum Papalium, quæ quidem sunt alicujus momenti, nihil non Decretalibus insertum est: hujus vero nullum fit indicium in omnibus Decretalium libris. *Ad hoc* rei tam illustris ac novæ memoria statim utique pervasisset saltim Curiam Romanam. At vero qui ipso illo seculo fuere Curiaë addicti scriptores, institutionem collegii Electoralis in tempora Ottonis III, aut certe ab iis non multum remota, referunt. Ceu Martinum Polonum ipsius Innocentii IV Poenitentiarium fecisse, jam audivimus: alii initio seculi quartidecimi diserte Gregorio V attribuerunt: quod fecit Auctor librorum *de Regimine Principum* & Augustinus Triumphus Anconitanus, quod jam tum diximus. Nemo sane ejus ævi Curialium innocentium auctorem tantæ rei laudavit. Qui potuisset porro Hostiensis, qui ipsa illa Innocentii ætate vixit, hisce verbis uti? *Septimus est Dux Bohemiae*

Uu 3

qui

*qui modo est rex. Sed iste secundum quosdam non est necessarius, nisi quando alii discordant; nec jus istud habuit AB ANTIQVO, sed de facto hodie tenet. Qv̄ potuit (inquam) ita loqui, si recentissimi Innocentiani instituti memoria in Curia fuisset? Quid, quod ipsemet Innocentius IV in epistola quadam de electione Guilielmi Hollandi, quam recitat Joannes Beka in Chronico Episcoporum Ultrajectinorum, agens de rebus Ottonis Episcopi tricesimi sexti, sic loquatur? *Wilhelmus Comes Hollandia communi voto Principium, qui in electione jus habere noscuntur, in Romanum Regem ceteris Principibus applaudentibus, est electus.* Num verosimile est, ita locuturum fuisse Innocentium, si ex suo nuperrimo instituto Septemviris data fuisset eligendi potestas? Alia ejusdem notæ Innocentiana verba paulò ante attulimus. Hæc sane talia sunt, ut fidem detrahant etiam illi narrationi, quam hactenus reperi in unico Engelhusii Chronico quod penes me est manuscriptum. Ita autem ille de Innocentio isthoc Quarto: *Ipse contra Fridericum Imperatorem ordinavit eligi Henricum VII, & eo mortuo Wilhelmum: & ut sic fieret, Alemannis confirmavit in perpetuum auctoritatem eligendi Imperatorem in Concilio Lugdunensi.* Nec verò temere probaveris, ejusmodi aliquam confirmationem fuisse factam in Concilio Lugdunensi. Nisi non de
sole-*

solemni *Confirmatione* sed tacita Engelhusius sit locutus. Sed & Engelhusius ille recens est scriptor, & exigui iudicii: cui fidere non licet de iis quæ in Concilio illo Lugdunensi sunt acta, quando alij fide digni tacent: ut sane heic tacent.

Porro jam ante Innocentii IV tempora obtinuit utique Septemviratus Electoralis. Memorat sane illum Auctor *Speculi Juris Saxonici*: quod opus confectum ante annum 1235, libro *de Origine Juris Germanici* demonstravimus. Memorat illum & Albertus Stadenſis Abbas in Chronico ad annum 1240: scriptor itidem *σύγγραμματος* Quod solum abunde ostendit Baronianæ sententiæ falsitatem.

COETERUM prius quam abeamus à Septimo nostro argumento, videtur fore pretium operæ, audire etiam Cardinalem Baronium; utpote qui in *Recognitione liberorum* suorum suâ relictâ secessit in sententiam hanc Baronianam. Ejus verba in *Recognitione opusculi de Translatione Imperii* hæc sunt. *Lib. 3. cap. 2. dixi, Electores Imperii constitutos fuisse à Gregorio V. Sed Decretum ejus Pontificis fuisse quidem continuo executioni mandatum, quatenus constituebat, ut Rex eligeretur à Principibus Imperii, sed non fuisse nisi post ducentos annos & amplius usus receptum, quo ad restrictionem ad numerum septenarium. Sed postea Cardinalis Baronius, cui multum omnino Ecclesia debet ob immensos*

*mensos labores, quos pertulit toto fere vita sua tem-
 pore, in historia Ecclesiastica undique colligenda &
 literis commendanda, invenit librum cujusdam
 Matthæi Parisiensis Monachi S. Albani in Anglia,
 qui Anglicanam historiam scripsit ab anno Domi-
 ni M LXVI usque ad annum M CC L: atque
 ex eo auctore haberi scripsit, ab Innocentio IV in
 Concilio Lugdunensi Generali, quod celebratum est
 anno Domini M CC XLV restrictum fuisse nu-
 merum Electorum Imperialium ad septem; vide-
 licet, ad Ducem Austria, Ducem Bavaria, Ducem
 Saxonia, Ducem Brabantia, Archiepiscopum Colo-
 niensem, Archiepiscopum Moguntinum & Archie-
 piscopum Salsburgensem. Sed videtur omnino vel
 in eodem Concilio, vel paulò post in locum Salsbur-
 gensis substitutus fuisse Archiepiscopus Treviren-
 sis, & in locum Ducum Austria, Bavaria & Bra-
 bantia, substituti Rex Bohemia, Marchio Bran-
 denburgensis, & Comes Palatinus Rheni: hos e-
 nim septem nominat Martinus Polonus, qui fuit
 Pœnitentiarius ejusdem Innocentii IV Pontificis,
 S. Thomas, Augustinus Triumphus, & Henricus
 Ostiensis, qui eodem ferè tempore floruerunt, & o-
 mnes alii posteriores. Et quamvis nemo historicus
 tradat, quis auctor fuerit, ut illa mutatio & sub-
 stitutio fieret: tamen certum omnino haberi debet, fa-
 ctum esse vel ab eodem Innocentio, vel ab aliquo
 eius*

ejus successore. Non enim Decretum summi Pontificis Innocentii in Concilio generali factum, ullus Pontifice maximo inferior mutare ausus fuisset, vel jure potuisset. Hæc omnia Cardinalis Bellarminus. Observandum verò etiam atque etiam, illum probasse quidem Baronianum commentum, non dissimulare tamen potuisse nonnulla quæ dubiam reddere narrationem illam apta sint, quæque proinde indigeant forti remedio. Non convenit nempe hæc narratio iis, quæ vel illo ipso Innocentii tempore alii fide dignissimi (quos inter tamen non debuit numerari Thomas Angelicus & Augustinus Triumphus) perhibuerunt de iis qui Septemvirali dignitate jam tunc temporis fuerint usi. Rectè verò censuit Bellarminus, ad alios illos non potuisse transferri istam dignitatem nisi itidem ab aliquo Pontifice: posito nempe, quod in Concilio generali innocentius quartus iis qui in Paridis historia memorantur, Archiepiscopo Salisburg. nimirum Duci Austriæ Duci Baviaræ & Duci Brabantia, contulerit dignitatē Electoralem. Cæterum factam ejusmodi aliquam mutationem à quoquam Pontificum, fatetur Bellarminus, *neminem historicum tradere*: rectius dicturus, ejusmodi mutationem à quoquam mortalium factam, neminem tradere. Nihilominus scribere ausus fuit Bellarminus: *Videtur omnino, vel in eodem Concilio vel paulò post,*

substitutos alios. Item: *Certum omnino haberi debet, factum esse vel ab eodem Innocentio, vel ab aliquo ejus successore:* quamvis videlicet ipse agnovisset à nemine historico hoc tradi. At verò hoc quidem certissimum potius debuisset haberi argumentum, omne illud quod legitur in Paridis historia de Electoribus, Duce Austriae Bavariae & Brabantiae ut & Archiepiscopo Salisburgensi, esse imperitissimi hominis vanas fabulas; ac proinde totam illam Paridis narrationem nullam fidem mereri. Quod sanè Bellarminum non puduit, rem tanti momenti statuminare solis conjecturis, easque sine ullo testimonio *omnino certas* venditare, indignum profecto est homine veritatem seriò quærente. Perspicere vero hinc simul est, non nisi confictis fabulis, Baronianam quidem illam de Innocentio quarto, quasi illo auctore Septemviratus sit institutus, sententiam posse vel aliquo modo fucari: omne autem ejus figmentis niti. Quod solet esse desperatae causæ certissimum indicium.

Obiter hoc quoque dignum observatu est; perperam docere Bellarminum, quod instituerit Gregorius V, uti electione duntaxat Principum deinceps Imperatores constituentur, idque fuisse usu receptum. Etenim, ceu jam tum monuimus, Henricus III Conrado Patri, & ipsi Henrico tertio cognominis filius Henricus quartus hereditario potissi-

tissimum jure successit, & anno demum septuagesimo septimo post millesimum in Comitibus Forchmiensibus successo hereditaria fuit abrogata. Diserte nimirum Bruno, scriptor coævus belli quod Saxones gesserunt contra Henricum IV Imperatorem: *Hoc etiam ibi consensu communi comprobatum, Romani Pontificis auctoritate est corroboratum, ut Regia potestas nulli per hereditatem, SICUT ANTE FUIT CONSUETUDO, cederet, sed filius Regis, etiamsi valde dignus, per ELECTIONEM SPONTANEAM, non per successionis lineam Rex proveniret.* Sed hoc obiter.

SOLE autem cum jam tum clarius sit, etiam Baronianum commentum plane esse nihili & futile, non est cur illi confutando ulterius immoremur. Et vero ipsi quoque Christophoro Gewoldo fuit improbatum (utpote qui maluerit Gregorio quinto Septemvirale institutum attribuere, prout est ista sententia, me quoque judice, longe alteram Baronianam verisimilior) imo & confutatum ab ipso magni nominis Jesuita Jacobo Gretzero in *Defensione* librorum Bellarmini de Translatione Imperii: qui l. 2. contra *Replicatorem* cap. 22. pag. 296. non dubitavit aperte profiteri, *sententiam illam neque cum veritate neque cum mente Matthæi congruere.*

At verò hæcenus nulli Papatum à quoquam, Curia Romanæ quamvis addictissimo, quàm uni

illorum quos diximus, institutum illud Septemvirali est attributum: ac proinde nec id factum fuit ab Innocentio X Papa in sua Bulla. Itaque manifestum est, non Papam illum minùs quam alios fuisse deceptum, nostrum vero *Septimum argumentum* esse longe firmissimum.

Pro *OCTAVO Argumento* summo jure haberi potest, quod neque Imperatorum neque Principum Germaniæ ullus Septemvirale illud institutum tulerit acceptum Romanæ Sedi. Fuere scilicet illi devoti admodum, (ne dicam magis quam oportebat) illius Sedis cultores, nec potuit illis ignorum esse id quod de Gregorio V historicorum aliorumque scriptorum nonnulli tradiderunt, caverunt sibi tamen ab ejusmodi assertione. Et verò passi quidem eorum aliqui sunt auctoritate *Capituli Venerabilem*, ut & verbis quibusdam *Clementina Romani de jurejurando* sibi persuaderi, facultatem eligendi Imperatorem ad Germanos merâ beneficentiâ Romanæ Sedis pervenisse, atque adeo illam etiamnum unice ab illius nutu esse suspensam: ipsum tamen illum Septenarium numerum Electorum, à Sede illa sive institutum sive *presinitum* esse, nunquam affirmaverunt. Non est necessum, ut per singula veteris ævi monumenta eamus: una sufficit Aurea Bulla Caroli I Uti Imperatoris; qui suo humili ac devoto Romanæ Sedis cultu, meruit à

solli

s xx

Pon-

Pontificibus sui ævi non minùs diligì & æstimari, quàm Ludovicus IV, Bavaricæ familiæ æternum decus, ab iis odio fuit habitus & diris execrationibus condemnatus. In illa sane Aurea Bulla, quæ omnium veteris ævi constitutionum Imperialium etiamnum habetur maximè solemnis & sacra, condita in pleno Conventu omnium Imperii Ordinum, & quidem per partes, diverso tempore & loco, totaque est occupata circa Cæsaream electionem & Electores, nullo verbulo Septemvirale aut aliquod circa illud jus adscribitur Romanæ Sedi. In nullâ aliâ Constitutione Imperiali itidem id factum esse, audeo intrepide adfirmare: certè hæcenus nemo Romanæ Sedis *ὁ παρὰ τὸ πρῶτον* ad illud vel provocavit. Itaque hoc quoque argumentum firmo statuto, ut ita loquar.

NONI denique argumenti, itidemq; longe robustissimi, vice potest & debet æstimari id, quod Albertus Stadenfis Abbas in Chronico suo notavit ad annum seculi decimi tertii quadragesimum. Vixit ille isthoc ipso tempore; & fervebat tunc quam maxime dissidiis circa electiones, omnibus ejus rebus per Pontifices turbatis, universa Germania; ipse verò initio quidem egerat Abbatem Stadensem, cum monachi autem nollent redigi sese in ordinem probitatis, vir pius pertæsus illius malitiæ, Franciscanorum sanctæ vitæ opinione præ-

aliis tunc illustriam familiæ accessit. Itaque quod noluerit quidem posteritatem fictis narrationibus consultò decipere, non potest dubitari. Fuisse verò eundem intelligentem quoque rerum & industriam pariter observatorum, abunde demonstrat Chronicon. De cuius primæ editionis à Reinero Reineccio Academiæ hujus Juliæ magno lumine & ἱστορικῶτάτω institutæ bona fide, ne quæ superfit dubitatio, provocamus ad còdicem manuscriptum, unde expressa est editio, qui integer superat in Juliæ nostræ Bibliotheca. Is ergo Albertus, quum dixisset, Principes à Papa Gregorio nono sollicitatos fuisse de eligendo novo Imperatore contra Fridericum secundum, atq; eorum quosdam Papæ respondisse, *non esse sui juris Imperatorem substituere, sed tantum electum à Principibus (Officialibus scilicet) coronare*, subjungit: *Electio enim ad illos dignoscitur pertinere. Ex prætaxatione Principum & consensu eligunt Imperatorem Trevirensis, Moguntinus, Coloniensis. Trevirensis enim licet de Alemannia non sit, ratione antiquitatis eligit; quia cum eadem civitas à filio Nini, quem Semiramis noverca ejus stuprum ab eo desiderans, à Babylone fugavit, sit constituta, Abraham Patriarcha trium annorum existente, etiam est à tempore Petri Apostoli in fide Catholica solidata. Palatinus eligit quia dapifer est, Dux Saxonie quia Marscalcus,*

icus, & Marggravius de Brandenburg quia Camerarius, Rex Boëmiæ qui Pincerna est, non eligit, quia Teutonicus non est.

Hæc verba liquidò sane ostendunt, deliberato consilio & consensu Principum Germaniæ omnium ad Septem Officiales jus eligendi pervenisse.

Baronius enim quidem ita accipere illud *ex prætaxatione* voluit: id est *poscentibus Principibus simul consentientibus, vel ab Innocentio Quarto vel ejus successore Alexandro Quinto.* At *prætaxare* esse idem atque *exposcere* aliquid ab alio, hoc profectò nunquam est auditum. Contra verò notum est, Adami ætate istud *prætaxare* idem significasse, atque prævio consilio aliquid constituere. Qvî porò hoc Principes *vel ab Innocentio quarto vel ejus successore Alexandro* exposcere voluerint, cum *illa prætaxatio & consensus* iste fuerint jam anno quadragesimo instituta. Quod aperte satis significat Albertus, dum refert, Gregorium nonum repulsam tulisse à *quibusdam sollicitatis Principibus*, ideo quod jam tunc penes illos non staret eligendi arbitrium, ad solos Septem Officiales jure isthoc omni translato, consensu reliquorum omnium.

Goldastus etiam porò *Replica pro Imperio c. 38.* ita quidem interpretatus est verba isthæc Alberti, ita quidem interpretatus est verba isthæc Alberti, quasi hoc voluerit: ad singulas electiones requiri prætaxationem & consensum reliquorum Principum

pum

pum. At vero ne hæc quidem interpretatio admitti potest: *primum* quia hoc sensu accepta verba nihil facerent ad rem qua de egerat Albertus, nempe ad responsum Principum redditum Gregorio Papæ; ad quæ tamen referri debere indicat vocula causalis *enim*. Falsissimum *porro* est, reliquos illos Principe extra Septemviros *prætaxare* atque *consentire* solitos ante electionem à Septemviris institutam. Ex Seculo sane Saxonici Juris, quod laudat Goldastus, hoc non liquet, sed potius oportere reliquos Principes factam à Septemviris electionem collaudare.

Omnino igitur verborum Alberti is quem diximus sensus est: quod Habito consilio Principes censenserint, ut impofterum jus eligendi sit penes solos Septemviros, jure suo pristino eligendi remisso, & è medio planè sublato.

Non est autem quare quis dubitet, rem ita sese habere perinde atquæ narravit Albertus ille. Enimvero Septemvirale illud collegium Officialium Imperii longe illustrissimum, esse demum Friderico I imperante constitutum, atque cum ante fuisset, si excipias Archicancellariatum Imperii Moguntinum, partim nullum partim vagum, illis Septem Principibus, quos etiam Albertus nominavit, stato quasi jure concessum, liquidissimum est ex iis quæ cum à Mallinckrotio eruditissimo libro *de Archicancel-*

cancellariis Imperii, tum à me non semel sunt demonstrata.

Ex eo autem & pòst aliquamdiu jus eligendi mansisse penes omnes Principes Germaniæ, non Onuphrius duntaxat probavit sed ipsimet quoque Cardinales, Bellarminus pariter ac Baronius, suo consensu approbaverunt. Hos fuisse isthac ætate numero plus quam quinquaginta, claret ex verbis Joannis Monachi, quæ leguntur in *Chronico Magno Belgico*, quod Joannes Pistorius edidit, pag. 100, ubi agitur de Henrici Sexti consilio successionem Imperatoriam ex electitia reddendi hæreditariam. *Constitutioni huic, ait, profutura consentit Curia Romana & Principes LII, qui Imperatorem eligere consueverunt.* In meis ad Lampadium Annotatis pag. 110. ut & pag. 292 monui, fateor, *scribendum videri VII.* Sed mutare sententiam me multa cogunt. Præterquam enim quod olim illa numeri Romana nota haud fuerit in usu, atque adeo nec à Monacho quoque isto usurpata, alia testimonia obstant. Et vero in eodem Chronico legitur de Conventu Principum Ordinumque Imperii Francofurtensi: *Apud Francofordiam Curia celebris habita est quinquaginta Principum, à quibus omnibus, Philippo Rege occiso, Rex Otto, hujus nominis quartus, votiva concordia & unanimi inspiratione in Regem est declaratus, & in Regno feliciter*

Ty

sub-

sublimatus. De eodem Conventu Francofurtensi ita scribit Auctor Chronici Colonienfis editi typis anno 1499: non vulgaris iudicii homo: Do he nu up det erste angenomen was zu ein Keiser / so machde he ein Hof zu Franckfurt zerstund na Philippus doitt. Dar quamen vief und fuffrich Fürsten und Hern / und sworen em alle als einem Römischen Könige. Eadem de causa itaque muto etiam illud quod dixi in iisdem ad Lampadium Annotatis pag. 292, voce *Palatinorum* apud Gervasium Tilberiensis intelligendos solos *Septem viros*: sed nunc Principes omnes censeo significatos, prout hodie quoque in Polonia Waiwoda quilibet Latine audit Princeps.

Etsi autem, instituto illo Septemvirali Officialium collegio, non erepta fuerit Principibus reliquis pristinum eligendi jus, haud dubie tamen ex eo ut in aliis Imperii negotiis ita quoque in electione Cæsarea eminentiorem aliquam dignitatem obtinuerunt, & facti sunt ordine cunctorum primi. Ut omne tamen suum eligendi pristinum jus solis illis reliqui Principes concederent, non profecto ullius mandato fieri potuit, in tanta eorum potentia. Necessum proinde est, factum id esse *prætaxatione & consensu*, hoc est prævia deliberatione & subsequuto libero consensu Principum reliquorum. Quod est illud ipsum quod affirmavit Albertus Stadenfis. Videntur autem Principes reliqui ad tale quid ul-
trò

trò concedendum moti, nunquam satis laudando amore publicæ tranquillitatis, sæpius ante turbatæ propter multitudinem eligentium, & cum primis ab initio statim usque decimi tertii seculi enatis hinc dissidiis, iisque recrudescentibus ab anno usque vicesimo octavo, quo Fridericus Secundus Imperator primâ vice à Gregorio nono Papa anathematis fulmine fuit percussus. Et verò ad Septemviros solos jam ante annum seculi illius quadragesimum jus eligendi consensu reliquorum Principum venisse; liquet ex responso Principum quod Gregorio Papæ, novam electionem sollicitanti, eos dedisse refert Albertus. Cumque Speculum Juris Saxonicum conditum esse circa annum tricesimum, probaverimus *libro de Origine Juris cap. 30*, in illo autem diserte fiat Septemviralis Electorii juris mentio *l. 3. art. 57*: haud obscurum amplius est etiam tempus illius *facti consensus*. Contigisse nempe Imperante Friderico II, inter annum seculi illius tricesimum & quadragesimum. Haud dubie autem magis magisque vim nactum est institutum illud, cum ipsi quoque Papæ, interq; eos Innocentius quartus præcipue, animadverterent illam Eligentium paucitatem suis etiam rebus esse utilem.

Quicquid vero hujus quidem sit, certum est etiam ex iis quæ nono loco adducta sunt, quod Se-

ptemviratus Electoralis non fuerit à Romana Sede, sed Imperatore & Imperii Principibus institutus.

COETERUM tot & tam firmis rationibus quidquam adungere superfluum fuerit: itaque tuto licet jam pronunciare; inique Innocentianam Bullam asseruisse, quod *ab Apostolica sive Romana Sede Septenarius Electorum numerus fuerit praefinitus*. Sanè hoc quidem usq; est adeo liquidum, ut ipse Michael Lonigus, Sacro Vaticani Palatio & scripturarum monumentis digerendis tam in Archivis ipsius Vaticani quam in Castro Sancti Angeli praefectus, in suo *Consilio Gregorio xv Pontifici exhibito, de adhortando Maximiliano Bavariae Duce adpetendam dignitatis Electoralis nuper obtenta confirmationem à Sede Apostolica*, paragrapho: *Quod cum diu*, diserte scripserit: *Tandem propter evitanda schismata, Antistites & Principes unanimes, assentiente Sede Apostolica, in eo CONVENERUNT, ut facultas omnis ad seipsos universos à Gregor. V devoluta, ad sex Principes tantum devolveretur tres Ecclesiasticos, tres alterius rationis. quibus postea septimus additus fuit.* &c. Addidit enim quidem, factum illud *assentiente Sede Apostolica*, sed assensum illum, tanquam necessarium requisitum, fuisse à Principibus postulatum, non potuit ullo vel minimo testimonio probare. Imò saltem initiò non accessisse illum assensum, ex eo manifestum est, quoniam

niam

niam Gregorius nonus anno quadragesimo sollicitavit etiam alios Principes ad novum Imperatorem eligendum, quando jam tum inter omnes illos convenisset de Electorali jure ad solos Septem Officiales Imperii transferendo, etsi tunc nondum usu ipso esset receptum. Jam tum porro seculo quarto decimo scripserat rerum Imperii, pro temporis captu, perquam peritus, simulque jurium ejus strenuus atque intrepidus defensor, Leopoldus de Bebenburg post Episcopus Bambergensis *l. de Zelo veter. Principum Germania cap. 7. ipsi Capitulo Venerabilem* palam sese objiciens: *Jus & potestatem eligendi Regem Romanorum ab Ecclesia Romana ad CERTOS PRINCIPES Germania pervenisse, nec in historiis seu Chronicis nostris, gesta Regum seu Imperatorum continentibus, reperitur expressum.*

VERUM de *Prima parte* Innocentiani asserti plus satis. Eo ipso autem simul jam eversa est *Pars Altera*, Fundamentum nempe ejus: *quod non licuerit Imperatori ac Principibus Octavum Electorum institueri: est illud, quod à Sede Apostolica numerus Septem Electorum fuerit prescriptus.* Hoc autem penitus à nobis est subrutum, ideoque necessum est & Alterum illud, quod superstructum est, sponte sua corruere. Meretur autem hac datâ occasione falsitas & iniquitas illius Papalis accusatio-

nis pariter & condemnationis ex eo etiam intelligere, quod etsi hisce quadringentis annis de Electoralibus juribus aliisque rebus complures fuerint exortæ controversiæ, nulla tamen earum in Romana Curia, sed omnes auctoritate Cæsarum & Ordinum Imperii fuerint & decisæ & sopitæ. Imò nulla earum Romæ fuit vel agitata. Unde & cum Ericus Saxonix Dux Lauenburgicus, conquestus esset Constantiensi Concilio, quod Sigismundus Imperator sese præterito ad Fridericum Misniæ Marchionem Electoratum Saxonicum transtulisset: remissa fuit statim à Concilio illa querela ad Imperatorem Sigismundum tanquam competentem iudicem. Sed & ipse Michaël Lonigus in *Consilio* suo, etsi rebus Pontificiis credat valde profuturum, si Maximilianus Bavarix Dux persuaderetur confirmationem collatæ sibi Electoralis dignitatis à Pontifice petere; fatetur tamen, nunquam tale quid antehac contigisse. Quæ omnia cum sint verissima, etiam vel hinc est manifestum: liberrimi fuisse juris Imperatoris reliquorumque Imperii Ordinum Octavam Electoralem dignitatem suâ propriâ auctoritate instituere, Innocentianam autem Bullam in omni hac causa summam exercuisse iniquitatem.

CAPUT